

Culturele initiatieven in coronatijd vanuit het gemeentelijk snelloket

door Maarten van Gemert

In golven spoelde een nieuw coronavirus in 2020 over de wereld, Nederland inclusief. Aanvankelijk werd de naam wuhanvirus gebezigd, naar de plaats in China waar het op de Huanan-vismarkt in december 2019 voor het eerst opdook. Later kreeg het nieuwe coronavirus van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) de officiële naam SARS-CoV-2-virus dat bij mensen de besmettelijke luchtweginfectieziekte COVID-19 kan veroorzaken.

In Nederland werden op 12 maart de eerste 'coronamaatregelen' afgekondigd om het virus in te dammen, waaronder sluiting van horeca en openbare gelegenheden, samen met dringende adviezen om thuis te blijven en afstand tot elkaar te bewaren.

In de volgende golven, waarin het virus opleefde, namen restricties en sluiting van instellingen en ondernemingen toe en werden dringende adviezen omgezet in ge- en verboden.

Dit artikel beschrijft de culturele activiteiten die in Kampen met overheidssubsidie werden ontplooid tijdens de eerste golf vanuit een zogeheten snelloket.

Coronagolven

De stemming in het land laat zich kenschetsen aan de hand van initiatieven en projecten die van de grond kwamen. Halverwege mei, tijdens de eerste coronagolf, opende gemeente Kampen een snelloket om 'cultuur in coronatijd te stimuleren' met de tijdelijke subsidieregeling 'Spelregels culturele initiatieven in coronatijd'. Hiervoor was de jaarlijkse bijdrage uit het Prins Bernhard Cultuurfonds beschikbaar.

Na een 'adempauze' spoelde in juli de tweede golf aan en werd, eveneens met landelijke subsidie, Park Lounge opgezet om de jongeren de coronazomer door te helpen. De grote hangplek in het Stadspark, op het terrein waar het oude zwembad De Steur stond, lieten de jongeren echter links liggen.

De derde golf liep over van de herfst in de winter maar werd nog geschaard

onder de tweede golf. In deze tijd kwamen geen initiatieven meer van de grond. De coronarestricties namen toe, mede onder dreiging van virusmutanten, en nieuwe coronamaatregelen buitelden over elkaar heen.

Snelloket

De stemming tijdens de eerste virusgolf was nog hoopvol en kende nog vertrouwen in de toekomst, hoewel die onbestendig was. Om de cultuursector een steuntje in de rug te geven, en de mensen afleiding, kwam de gemeente, zoals gezegd, met een subsidieregeling. Samen met de commissie Beeldende Kunst en Quintus opende gemeente Kampen op 21 mei een digitaal 'snelloket voor culturele initiatieven in coronatijd', bedoeld voor kunst- en cultuurprojecten die inhaakten op de actualiteit van de coronacrisis en ten goede kwamen aan de inwoners van de gemeente. De aanvraag voor een bijdrage stond open voor iedereen met een creatief idee.

Als motief werd het verlies aan opdrachten voor veel kunstenaars genoemd maar bovenal: juist kunst en cultuur kunnen verbinding en troost bieden in moeilijke tijden. Het snelloket moest laagdrempelig zijn en snel - zonder veel rompslomp - de aanvragen beoordelen. Maximaal twintig aanvragen zouden ingewilligd worden en ieder gehonoreerd idee kon op 200 tot 3000 euro rekenen, al naar gelang een eenvoudige projectbegroting vroeg. In totaal was er 40.000 euro beschikbaar. Uiteindelijk is dit bedrag met ruim 1000 euro overschreden.

Criteria

De kunst- en cultuurprojecten moesten inspelen op de actualiteit van de coronacrisis en in principe ten goede komen aan alle mensen in Kampen. Inwoners, (amateur)kunstenaars en kleine culturele stichtingen en verenigingen konden via het snelloket een idee insturen dat in volgorde van binnenkomst werd beoordeeld tot de subsidiepot leeg zou zijn. Het snelloket bleek een succes. In totaal kwamen er 26 aanvragen binnen waarvan er twintig gehonoreerd werden. Kort na de zomer was het subsidieplafond van 40.000 euro bereikt.

Cultuurwethouder Irma van der Sloot sprak in weekkrant *De Brug* de hoop uit 'juist in deze lastige tijd met elkaar te kunnen genieten van allerlei mooie creatieve initiatieven in de gemeente' en op 'een bijdrage aan de verbondenheid in Kampen'.

Cultuurfonds Kampen verzorgde de toetsing van de aanvragen die vervolgens werden beoordeeld door vertegenwoordigers van Quintus en leden van

de Beeldende Kunstcommissie. De verdere afhandeling, zoals het besluit, de beschikking, de betaling en het beroep en bezwaar, nam de gemeente voor haar rekening. Alles had tot doel efficiënt te werk te gaan.

Projecten

Uiteindelijk werden de volgende projecten geselecteerd.

	Project	Categorie
1	Soultrain Dans Party Digitaal	Muziek
2	Poëzie (ansichtkaarten)	Literatuur
3	Liefde en Moed (hart onder de riem voor zorgpersoneel)	Beeldende kunst
4	Art4Kids (online kunstlessen aan kinderen)	Beeldende kunst
5	Ventura (Levende Beelden)	Theater
6	Kampen in beeld (fotoimpressie coronacrisis)	Beeldende kunst
7	Vuur & Vlam (dansvoorstelling)	Theater
8	Kunstexpositie in de straat	Beeldende kunst
9	Muziek in verzorgingstehuizen	Muziek
10	Julius Media (visualisatie kunstprojecten)	Divers
11	Kleinschalig openluchtoppentheater voor kinderen	Theater
12	Fotografieproject	Beeldende kunst
13	Muurschilderingen 'Met open armen'	Beeldende kunst
14	Huize Maria (H2O-pilot)	Beeldende kunst
15	Kunstwerk in het Groene Hart	Beeldende kunst
16	Groene kunst postverbindingen	Beeldende kunst
17	Crossmediale podcastserie 'Terloops'	Literatuur
18	Muziek & Dans Zomer (experience voor kinderen)	Dans, Muziek
19	Fotografieproject met portretten	Beeldende kunst
20	Kunstbrug (expositie Buitenkerk)	Beeldende kunst

bron: gemeente Kampen

Sommige projecten waren nadrukkelijk gericht op de gehele Kamper bevolking, waarbij bezoekers van buiten eveneens welkom waren. Andere projecten richtten zich op doelgroepen als kinderen en ouderen (binnen de gemeente). De meeste projecten speelden zich af in de publieke ruimte, soms centraal, zoals in de Oudestraat of het Stadspark. Die kwamen, vanzelfsprekend, meer in de belangstelling te staan. Een enkel project speelde zich af achter de schermen of muren en werd al dan niet online zichtbaar.

Stedelijk Museum Kampen dat met de gedwongen sluiting ook hard werd geraakt.

Project 5 – Levende standbeelden – Ventura

Een beeldenstorm in slow motion

De Generaal bij de Cellebroederspoort in het snelloketproject Levende Beelden van Ventura. Foto Maarten van Gemert.

Theatergroep Ventura beeldde op vijf zondagen in de zomervakantie bekende en minder bekende personen uit. Levensecht, letterlijk en figuurlijk. Verspreid over het Stads-park was een route uitgezet langs levende standbeelden, zoals koningin Wilhelmina en juffrouw Hendriks. De levende standbeelden varieerden wekelijks en werden in de Cellebroederspoort geschminkt en gekleed.

Project 6 – Pandemie vertaald in foto's – Ursula van de Bunte

Boven- en Buitenkerk als decor voor alleszeggende beelden

Eén van de fotobeelden uit de pandemieresie van Ursula van de Bunte. Collectie Van de Bunte.

Het hamsteren van toiletpapier tijdens de eerste golf, door dreigende winkelsluiting, inspireerde artistiek fotografe Ursula van de Bunte tot één van de elf fotobeelden die ze maakte voor het snelloket. Gewikkeld in toiletpapier en omgeven door rond-slingerende rollen toiletpapier, ligt Ursulas partner Paul Rooyackers, die vaker in haar werken figureert, in een nis van de Buitenkerk. Op een ander fotobeeld kijkt een meisje om naar het psalmenbord in de Bovenkerk waarop een bijbeltekst staat waarin het onheil in de wereld wordt aangekondigd, inclusief epidemieën. Ellen van der Schaaf poseerde boven een doopvont waarin

haar lange, rode haar hangt - verwijzend naar de 'coronakapsels' die een nieuwe trend werden door de gesloten kappers. In de heersende pandemie had Ursula van de Bunte gezocht naar een stabiele factor in de coronahectic en -hysterie. Binnen de Kamper samenleving kwam ze daarvoor uit bij de gesloten kerken.

Project 7 – Benefietvoorstelling – Vuur & Vlam

Hulp en hoop gezocht om door de coronatijd te komen

Marjan Hommes en Germa Scholten - Vuur & Vlam in de pan op tour. Foto Jelle Wouda.

Dansgezelschap Vuur & Vlam organiseerde begin juli een benefietvoorstelling in de Stadsgehoorzaal om door de crisis te komen. Op zoek naar 'hoop in rare tijden' hadden ze nieuwe dansproducties gemaakt met inachtneming van de restrictieve maatregelen. Een kaartje leverde ook een uitnodiging op voor de nieuwe productie *Born Identity* in november. Die werd echter keer op keer uitgesteld door de steeds aangescherpte maatregelen.

Project 10 – Kijk in Kampen – Julius Hartman

Platform voor visualisatie van kunstprojecten

Kijk in Kampen. Foto Julius Hartman.

Julius Media ontwikkelt een website waarop de bezoeker virtueel kan rondkijken in Kampen middels video- en fotobeelden. Mogelijk zelfs in 3D. Vijf snelloketprojecten werden vastgelegd waaronder de levende beelden van Ventura. De videokunstenaar annex filmmaker heeft de wens dat dit project na co-

ronatijd voortbestaat en in aanvang met tenminste twintig projecten wordt uitgebreid.

Project 11 – Het ezeltje – SpiegelBeesten

Openluchtoppentheater voor kinderen door Willien van Dam

Barbara Raap en Noémi Wiekeraad met de hoofdrolspeler in het openluchtoppentheaterstuk *Het Ezeltje*. Foto Maarten van Gemert.

Vlakbij de Cellebroederspoort voerden twee studenten een onbekend sprookje van Grimm op dat vertaald was naar deze tijd. In een bescheiden decor, met jong en oud publiek gezeten op klapstoeltjes of in het gras, voerden Noémi Wiekeraad en Barbara Raap levendig een stuk op met theaterpoppen gemaakt door Willien van Dam. In het stuk blijkt bij geboorte van de langverwachte troonopvolger, deze een ezel te zijn. Dat mag het volk natuurlijk niet

weten. Het ezeltje krijgt thuisonderwijs aan het hof wanneer er een virus uitgebroken is. Voor Willien van Dam, ontwerper van theaterpoppen en bedenker van (creatieve) concepten en belevingsprogramma's, was het haar debuut als theatermaker.

Project 13 – Ik omhels je – Willeke Orsel

Muurschilderingen als coronakunst in de Kamper binnenstad

Willeke Orsel schildert haar coronakunst op de zijgevel van de Vier Jaargetijden in de Karpersteeg. Foto Roy Kieftenbeld.

Beeldend kunstenaar Willeke Orsel zag ook haar agenda volstromen met annuleringen en bedacht voor het snelloket een boodschap van liefde voor de Kamper bevolking. Ze had deze willen verspreiden op veel muren in de Kamper binnenstad maar dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Uiteindelijk verschenen de open armen, om de Kamper bevolking te omhelzen, op drie locaties, met dank aan de pandeigenaren om hun muur ter beschikking te stel-

len: Broederstraat 11, Karpersteeg/IJsselkade 59 en Muntplein 10/Hofstraat. Willeke hoopte met haar 'omhelzingen' een beetje troost te bieden in de barre tijden, zoals ze het zelf uitdrukte.

Project 14 – H₂O Pilot – workheart

Vier werkweekends voor de kunst

Affiche H₂O Pilot gemaakt door Henk Jans/workheart.

Vooruitlopend op het project Hoogtij 2.0, waarin toegewerkt wordt naar een broedplaats in Kampen voor kunstenaars zonder eigen onderdak, organiseerde workheart zogeheten H₂O Pilots. In juni kwamen voor de H₂O Pilots vier weekenden achtereen twee kunstenaars samen in Huize Maria aan de IJsselkade. In de beoogde broedplaats inspireerden de twee kunstenaars elkaar tot nieuwe creaties en/of werkwijzen tijdens de H₂O Pilots waarbij (restrictief) publiek welkom was om de verrichtingen te aanschouwen en het creatieve proces mee te maken.

Project 20 – Kunstroute Kampen – De Kunstbrug

Kampen in het teken van kerk, kunst en kopen

Tijdens het gehele weekeinde dat het initiatief van Stichting De Kunstbrug plaats vond, stond de Kamper binnenstad in het teken van kerk, kunst en kopen. In de Buitenkerk exposeerden kunstenaars alsook in de Stadskazerne, het Stedelijk Museum, de Stadsgehoorzaal en Quintus. De route voerde ook langs particulieren en ondernemers. De Koop-, Kunst- en Kerkroute had als doel inwoners en bezoekers laagdrempelig kennis te laten maken met de vele kunst en kunstenaars die Kampen rijk is.

Groepsfoto in Buitenkerk van kunstenaars die meededen aan de kunstroute. Foto Bort Koelewijn.

Evaluatie

In de eerste helft van 2021 werd het project geëvalueerd, inclusief een bescheiden subsidietoetsing. De reacties van de deelnemers achteraf waren overwegend positief. In de woorden van Jules Hartman: 'Het snelloket deed wat de naam zei. Ze waren erg snel en concreet. Geen onnodige en tijdrovende procedures, die veel andere subsidietrajecten wel hebben.'